

POSUDEK MAGISTERSKÉ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Posudek oponenta práce

Autor práce: Barbora Pourová

Název práce: Souvislost environmentálně šetrného chování se sociálním statusem jedince

Autor posudku: Jiří Vinopal

Návrh klasifikace práce: *dobře*

KONCEPČNÍ STRÁNKA PRÁCE

Má práce jasně formulovaný záměr, cíl, výzkumnou otázku a odpovídají jim závěry?

Záměr práce je formulován poměrně jasně, autorka má v úmyslu zjistit, jak si čeští obyvatelé vykládají různé druhy environmentálně šetrného chování. Záměry a cíle představené v úvodu jsou následně empiricky ověřovány vlastním dotazníkovým šetřením a závěry v principu odpovídají na stanovené hypotézy. Domnívám se však, že s ohledem na obecně formulovaný cíl spojitosti se sociálním statusem práce úplně svého cíle nedosáhla, naopak se v závěru (resp. v diskusi) objevují nová témata, která, po mém soudu, do práce patřit neměla, nebo nikoli až v této fázi.

Má práce adekvátně stanovenou a jasně vyloženou metodu a postup řešení?

Metoda a postup řešení vlastním dotazníkovým šetřením jsou zvoleny adekvátně formulovaným cílům a jsou vyloženy jasně a srozumitelně.

Jsou jednotlivé části práce (zejm. teoretická a empirická) vyvážené a vhodně propojené, vytváří text konzistentní celek?

Práce tvoří v principu konzistentní celek, nikoli však beze zbytku. Dle formulace cílů i prostoru věnovanému tématu sociálního statusu lze očekávat, že stěžejní linkou empirických analýz bude právě vazba na sociální status; což ovšem není, ten se vlastně dostává převážně pouze do role jedné z třídicích proměnných. Stejně tak by se očekávalo, že i diskuse a závěry budou v souladu s tím řešit především právě vztah environmentálního chování a sociálního statusu, ani zde tomu však takto není. Konzistenci narušují také nová témata probíraná v diskusi.

Jsou argumentace a text práce a vystavěny logicky, jasně, srozumitelně? Má práce přehlednou strukturu?

Argumentace pro stanovení hypotéz je provedena poměrně přehledně, autorka vychází z literatury a jiných výzkumů a odvozuje vlastní očekávání pro Českou republiku. Nejsm si však jistý, zda právě těmito třemi hypotézami dostatečně naplnila i svá vlastní očekávání a obecné výzkumné otázky po vztahu sociálního statusu a environmentálně šetrného chování. Z hlediska tohoto celkového zaměření už pak celý text práce tak jasně a srozumitelně nevyznívá.

OBSAH PRÁCE

Hodnocení kvality teoretické části práce (relevance k tématu a záměru práce, šíře a hloubka, vzhled autora do problematiky, samostatnost, originalita zpracování,...).

Teoretická část práce v dostatečné šíři a hloubce zpracovává problematiku environmentálně šetrného chování a sociálního statusu. Pasáže o environmentálně šetrném chování jsou zpracovány poměrně důkladně a přehledně, organicky je pak autorka používá při formulaci hypotéz. Část o sociálním statusu má charakter spíše deskriptivního přehledu a v empirické části se její obsah vlastně příliš neodráží.

Formulace tří konkrétních hypotéz, z nichž jen dvě navíc obsahují vztah environmentálně šetrného chování a sociálního statusu, mi přijde poněkud chudé s ohledem na očekávání, která autorka celým pojetím a obsahem teoretické části nabuzuje.

Hodnocení kvality empirické části práce (adekvátnost použitých metod a postupů vzhledem k cíli práce, správnost aplikace metod a postupů, prezentace a interpretace výsledků,...).

Empirická část zůstává pak za navozeným očekáváním ještě více. Provedené analýzy mají pouze deskriptivní charakter, do jisté míry odpovídají na formulované hypotézy, avšak ne moc důkladně, neprobíhá větší syntéza poznatků a koneckonců opět: vztah environmentálně šetrného chování a sociálního statusu se dostává do ještě nevýraznější pozice.

V empirické části také nacházím nejvíce konkrétních dílčích problémů.

Pokud autorka chce komentovat rozdíly mezi podskupinami, pak je nutné ověřovat statistickou významnost těchto rozdílů! O té se však čtenář nikde nedozví.

Autorka podle mne dost systematicky nesprávně interpretuje některá zjištění, když porovnává podskupiny a hodnotí podíly, které se objevují u jednotlivých položek (jednání). Jako příklad si vezměme konstatování na s. 43: „Zajímavý trend jsem našla opět u vzdělání u možnosti Jízda v MHD / na kole jako hlavní dopravní prostředek, kdy spojování této aktivity s ochranou roste spolu s dosaženým vzděláním.“ Interpretace tohoto druhu ale nejsou správné. Dotazník byl konstruován tak, že respondenti vybírali tři položky, nehodnotili každou zvlášť. Podíl u položky tedy značí pouze to, jaký podíl osob v dané skupině ji zařadil mezi tři vybrané. Neříká, jak silně ji lidé v této skupině vztahují k ochraně životního prostředí. Nelze tedy říci, že se skupiny liší v tom, do jaké míry si danou položku spojují s ochranou ŽP. Různé skupiny ji pouze v různé míře zařazují mezi 3 vybrané z daného seznamu. Úplně klidně může být tato položka vnímána jako podílejší se na ochraně ŽP všemi skupinami stejně. V některých skupinách je pouze nějaká jiná položka takto vnímána o něco větším podílem lidí a to nutně způsobí, že tato naše je vybírána mezi třemi méně často. Ale ne nutně proto, že by byla s ochranou spojována méně silně, pouze proto, že je pro tuto skupinu ve větší konkurenci. Abychom dokázala zhodnotit, co má autorka (zřejmě) danou interpretací na mysli, museli by respondenti ohodnotit každou položku zvlášť. Analogicky, vyjádření „...respondenti spadající do vyšších socioekonomických kategorií tyto environmentálně šetrné aktivity častěji spojovali s ochranou životního prostředí než respondenti z nižších kategorií.“ také není přesné. Tato skupina pouze danou položku častěji zařadila mezi tři, které směla vybrat. Může si ji s ochranou spojovat ve stejné míře (kdyby dostali otázku, zda si každou položku spojují: ano-ne, klidně bychom mohli zjistit, že si ji spojují všichni stejně). Ale možná proto, že některá skupina má jiné položky, které si s ochranou ŽP spojuje silněji, tj. ve výběru je větší konkurence, nutně to omezí výskyt této mezi třemi vybranými. Přiznám se, že mi uniká smysl asociací prezentovaných v kapitole 5.5. Nota bene, když je pak autorka stejně interpretuje tak, jako by interpretovala jednotlivé podíly položek v obou otázkách.

Nerozumím, proč autorka v empirické části nevěnovala větší pozornost sociálnímu statusu. Proč jej nepoužila pro třídění ve všech analýzách, proč nezkusila zvlášť analyzovat jednotlivé statusové skupiny? Proč není použit pro prohloubení analýzy aktivit v domácnosti a NEP? A není mi už vůbec jasné konstatování na s. 33 „Výpočet Spearmanova korelačního koeficientu nepřikládám, neboť ABCDE klasifikace je součástí informací, které má panel o jednotlivých

respondentech k dispozici a nebyla v mém dotazníku doptávána.“ Je to proměnná, se kterou autorka pracuje, evidentně ji tedy v datovém souboru má. Proč by pak nebylo možné počítat s ní asociace? Nehledě na to, že by to bylo nanejvýše vhodné pro věcné prohloubení analýzy a závěrů!

Domnívám se, že některé z problémů, na které autorka ve výsledcích naráží, mohou pramenit z použití termínu sociální status v dotazníku. Což autorka částečně reflektuje v závěru kap. 5.5. Na rozdíl od ní si však myslím, že nejen, že „bylo by zajímavé zjistit, co si vlastně Češi pod sociálním statutem představují“; pro tuto práci by to podle mne bylo velmi důležité. Sociální status není všeobecně srozumitelný pojem a definice poskytnutá v dotazníku rozhodně nebude univerzální. Navíc je v ní, podle mne zcela chybně uvedeno, že zvýšením statusu se myslí „snaha působit jako lepší...“!

Empirická část obsahuje také velké množství příliš kostrbatých formulací, nepřesných vyjádření nebo nesprávně použitých pojmů. Namátkou:

28 „Pro případy dotazníku byl tento výčet doplněn...“

28 „V dotazníku se poté pracovalo se třemi otázkami, které byly méně složité na pochopení a umožňovaly vysokou návratnost.“ Položky umožňovaly návratnost?

37 „...oproti mužům, kteří tak činili v o 10 % méně případech (17 %).“ Má být "o 10 procentních bodů...“

Opakovaná kvantifikace ve znění „...možnost byla vybrána 2 z 10 případů“ je v daném kontextu vyloženě matoucí. Až po čase mi došlo, že je tím myšlen podíl respondentů, nikoli „případ“ jakožto dotazník (case), nebo případ jako nějaký druh chování...

42 „...které si respondenti Českého národního panelu v nejvíce případech...“ Nejde přece o respondenty panelu. Proto se dělá reprezentativní výzkum, abychom pak mohli hovořit o cílové populaci.

Hodnocení diskuse a závěrů práce (soulad interpretací a závěrů s výsledky empirických analýz, provedení diskuse závěrů, snaha o vysvětlení závěrů a jejich argumentace, zodpovězení výzkumných otázek, naplnění cílů práce).

Relevantní diskusi a závěry obsahuje ve velké stručnosti a popisnosti prakticky pouze jedna a půl strany kap. 6.1. Další dvě témata v rozsáhlejší kap. 6.2 jdou mimo tematické zaměření práce a deklarovaný výzkumný záměr. Pokud, mělo s nimi být pracováno od začátku, uvádět je jako nová v diskusi už je pozdě. Navíc se v nich objevuje angažovaný tón, což také odbornému textu, který byl na desítkách předchozích stran dobře držěn ve formálním postupu a zasazen ve výzkumném kontextu, vůbec nesluší a na závěr poněkud kazí celkový dojem.

FORMÁLNÍ ASPEKTY PRÁCE

Hodnocení naplnění kritérií odborného textu (rozsah práce (BP 72-126 tis. znaků, DP 108-162 tis. znaků) citační normy, odkazy, popis datových zdrojů, jasnost odlišení myšlenek autora od převzatých, seznam literatury atd.)

Z formálního hlediska předložená diplomová práce splňuje nároky, které jsou na daný typ práce kladeny.

Hodnocení vhodnosti a úplnosti využití informačních zdrojů (literární prameny, databáze, zahraniční literatura, datové zdroje,...)

Autorka používá vhodné literární zdroje. Používaná data pocházejí z dotazníkového šetření, které sama připravovala, v tomto ohledu tedy jde tedy o patřičný zdroj.

Hodnocení jazykové, stylistické a grafické úrovně práce (grafická úprava, členění textu, označení příloh, zpracování tabulek, grafů, schémat atp.)

Jazyková a stylistická úroveň práce je spíše podprůměrná; řada myšlenek je formulována neobratně, na některých místech až nesrozumitelně. Text obsahuje stylistické a pravopisné chyby v míře, kdy si jich už čtenář všimne a začínají pomalu vadit.

Celkové hodnocení práce

Barbora Pourová v rámci diplomového úkolu samostatně zpracovala vlastní empirickou studii, u které si definovala téma, konceptuálně jej rozpracovala, sestavila dotazník a vyhodnotila výsledky. Ačkoliv ve všech částech nacházím určité nedostatky nebo slabší místa, myslím, že předloženou diplomovou prací v principu prokázala, že takový výzkumný úkol dokáže zvládnout. Předložený výsledek tudíž považuji za dobrý, přičemž takové také práci navrhuji hodnocení před její obhajobou.

Otázky a náměty k obhajobě

Jak by se dala dimenze sociálního statusu alternativně operacionalizovat, resp. pojala, naformulovala byste ji nyní, po zkušenostech s analýzou a nejasnými výsledky, v dotazníkovém šetření nějak jinak?

Na s. 36 autorka píše „Překvapivě v porovnání s rešerší je hned za ní v závěsu je Omezení spotřeby elektrické energie (př. zhasínání, topení na nižší teplotu) (29 %), které je považováno za neveřejné a zároveň patří mezi Omezovací způsoby environmentálně šetrného chování, jež s vyšším statusem spojována nebývají (Uren, Roberts, Dzidic & Leviston, 2019).“ Není možné, že po předchozích solárních panelech respondenti chápali tyto položky spíše technologicky jako aspekty pasivního domu/bydlení? Nebo položky při administraci dotazníku rotovaly?

Datum: 24. 8. 2022

Podpis: